

Europos Sąjungos
Taryba

Briuselis, 2024 m. liepos 11 d.
(OR. en)

12193/24

SPACE 70	TELECOM 239
RECH 356	MI 693
COMPET 780	ENER 377
IND 361	EMPL 369
EU-GNSS 11	CSC 469
TRANS 343	CSCGNSS 1
AVIATION 105	CSDP/PSDC 555
MAR 128	CFSP/PESC 1131

PRIDEDAMAS PRANEŠIMAS

nuo:	Europos Komisijos generalinės sekretorės, kurios vardu pasirašo direktorė Martine DEPREZ
gavimo data:	2024 m. liepos 10 d.
kam:	Europos Sąjungos Tarybos generalinei sekretorei Thérèse BLANCHET
Komisijos dok. Nr.:	COM(2024) 289 final
Dalykas:	KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI dėl ES kosmoso programos įgyvendinimo ir Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veiklos rezultatų

Delegacijoms pridedamas dokumentas COM(2024) 289 final.

Priedama: COM(2024) 289 final

Bruselis, 2024 07 10
COM(2024) 289 final

**KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**dėl ES kosmoso programos įgyvendinimo ir
Europos Sąjungos kosmoso programos agentūros veiklos rezultatų**

{SEC(2024) 202 final} - {SWD(2024) 173 final}

1. ĮVADAS

ES kosmoso programa (toliau – Programa) yra labai svarbi ES ir jos valstybių narių strateginiam savarankiškumui užtikrinti ir ES politiniams prioritetams, visų pirma Europos žaliajam kursui, skaitmeninei pertvarkai, ES atsparumui ir ES vaidmeniui pasauliniu mastu, remti. Programa sudaro sąlygas spręsti tokius pasaulinius uždavinius ir problemas kaip tvarumas ir klimato kaita, sauga ir saugumas, gaivalinės nelaimės ir judumas, ja taip pat stiprinamas ES, kaip galingos kosmoso srities veikėjos, vaidmuo tarptautinėje arenoje. Be to, pagal ją veiksmingai teikiami pažangiausi duomenys ir paslaugos tokiose srityse kaip dirbtinis intelektas, autonominės transporto priemonės ir pažangūs sprendimai, didinamas saugumas vykdant ypatingos svarbos infrastruktūros stebėseną ir teikiami svarbiausi duomenys, reikalingi nelaimėms išvengti, pasirengti joms ir į jas reaguoti. Programai tenka itin svarbus vaidmuo sprendžiant kompleksinius politikos klausimus, nes ja skatinamos ES įmonių inovacijos, atsparumas ir konkurencingumas. ES savo kosmoso iniciatyvas ir programas rengia nuo XX a. dešimtojo dešimtmečio ir yra viena iš pasaulio lyderių kosmoso srityje. Tačiau vis labiau neapibrėžtoje geopolitinėje aplinkoje investicijos į kosmosą tebėra prioritetas, siekiant plėtoti ES pajėgumus, toliau teikti pažangiausius duomenis ir paslaugas ir išsaugoti Europos lyderystę, konkurencingumą, tvarumą ir strateginį savarankiškumą.

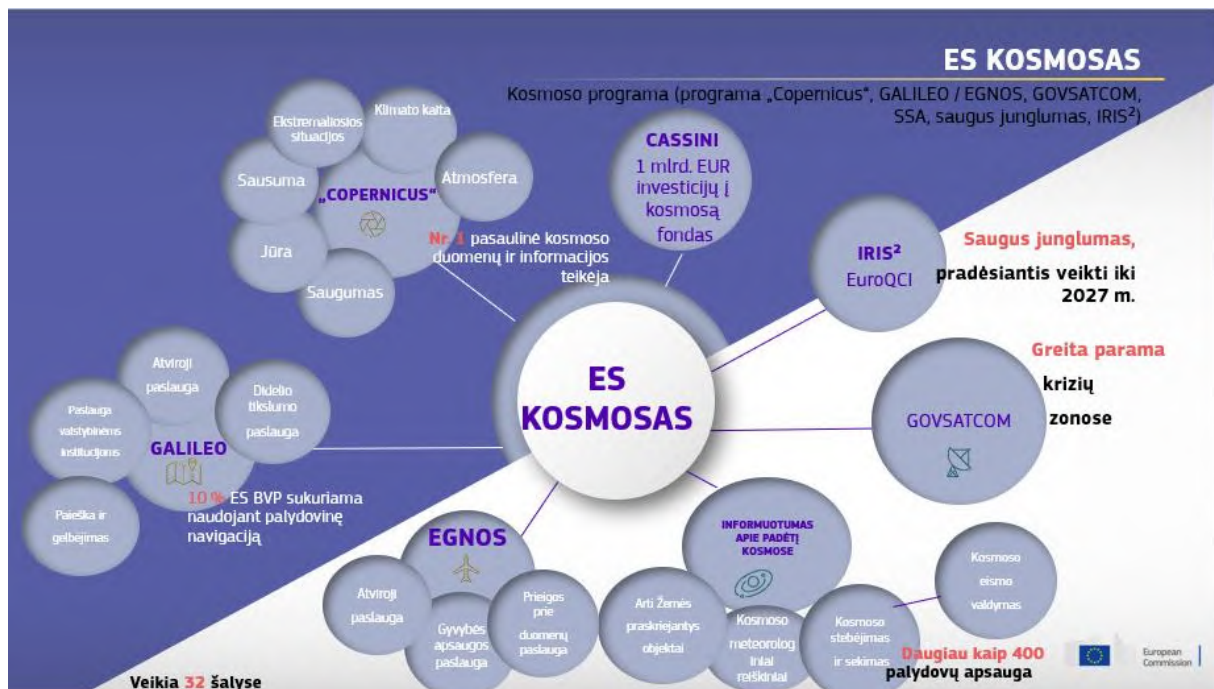
Reglamentu (ES) 2021/696¹ (toliau – Reglamentas) nustatoma 2021–2027 m. Programa, jos tikslai, biudžetas ir valdymas. Reglamentu taip pat įsteigiama Europos Sąjungos kosmoso programos agentūra (EUSPA), kuri sukurta pertvarkius Europos GNSS agentūrą (GSA) ir kuriai suteikti gerokai platesni įgaliojimai, susiję su visais Programos komponentais.

Supaprastinus valdymą ir pasinaudojus sinergija bei horizontaliaja veikla, įgyvendinant Programą pirmą kartą visa ES kosmoso veikla įtraukta į vieną bendrą reglamentą. Ją sudaro ES kosmoso srities pavyzdinės iniciatyvos, skirtos navigacijai, padėties ir laiko nustatymui (GALILEO, EGNOS²), Žemės stebėjimas (programa „Copernicus“) ir naujos informuotumo apie padėtį kosmose (SSA) bei vyriausybinių palydovinio ryšio (GOVSATCOM) iniciatyvos. Ji taip pat apima horizontaliąją veiklą, kuria remiamas kosmoso sektorius. Reglamente apibrėžiamas įvairių Programos komponentų valdymas ir įgyvendinimo taisyklės. Užduotys paskirstytos įvairiems subjektams, t. y. Europos Komisijai, kuri yra bendra programos

¹ [2021 m. balandžio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES\) 2021/696, kuriuo sudaroma Sąjungos kosmoso programa, įsteigiama Europos Sąjungos kosmoso programos agentūra ir panaikinami reglamentai \(ES\) Nr. 912/2010, \(ES\) Nr. 1285/2013 bei \(ES\) Nr. 377/2014 ir Sprendimas Nr. 541/2014/ES.](#)

² Europos geostacionarinė navigacinė tinklo sistema.

valdytoja, valstybėms narėms, EUSPA, Europos kosmoso agentūrai (EKA) ir kitiems subjektams³, kuriems patikėtos su Programos įgyvendinimu susijusios užduotys.

Reglamento 102 straipsniu Komisija įgaliojama įvertinti Programos įgyvendinimą ir vertinimo išvadas su pastabomis pateikti Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui. Be to, Komisija įgaliojama įvertinti EUSPA veiklos rezultatus ir pateikti jos vertinimo ataskaitą Europos Parlamentui, Tarybai, EUSPA administracinei valdybai ir jos Saugumo akreditavimo valdybai.

Kadangi pagrindinis Programos tikslas – teikti ES kosmoso duomenis ir paslaugas, atitinkančius naudotojų poreikius ir padedančius įgyvendinti ES strateginius prioritetus, vertinime įvertinamas paslaugų veiksmingumas ir kiek jomis patenkinti naudotojai. Nors Programos įgyvendinimas nuolat stebimas visus metus, tarpinis vertinimas suteikia galimybę visapusiškiau išanalizuoti Programos rezultatyvumą, veiksmingumą, suderinamumą ir ES pridėtinę vertę.

Vertinimas grindžiamas į Reglamentą įtrauktais pagrindiniais veiklos rezultatų rodikliais (PVR), kurie sudaro metinės programos veiklos rezultatų ataskaitos struktūrą. Atsižvelgiant į Programos komponentų skirtumus, kiekvienam komponentui ir jį įgyvendinant dalyvaujantiems įgaliotiems subjektams nustatyti konkretūs tikslai, pagrįsti Programos

³ Europos meteorologinių palydovų eksploatacijos organizacija (EUMETSAT), Europos vidutinės trukmės orų prognozių centras (ECMWF), organizacija „Mercator Ocean International“, Europos jūrų saugumo agentūra (EMSA), Europos sienų ir pakrančių apsaugos agentūra (FRONTEX), Europos aplinkos agentūra (EAA), Europos Sąjungos palydovų centras (SATCEN).

tikslais ir su EKA bei kitais įgaliojaisiais subjektais sudarytais susitarimais dėl įnašo. Ataskaita apima 2021–2023 m. laikotarpį ir prie jos pridėdami Komisijos tarnybų darbiniai dokumentai, kuriuose išsamiai aprašytas įrodymais pagrįstas Programos rezultatyvumo, veiksmingumo, suderinamumo, aktualumo ir ES pridėtinės vertės vertinimas, ir tyrimas „ES kosmoso programos ir EUSPA įgyvendinimo rezultatų vertinimas“⁴.

2. ES KOSMOSO PROGRAMA, KURIA REMIAMI ES STRATEGINIAI PRIORITETAIR NAUDOTOJŲ POREIKIAI

ES kosmoso duomenys ir paslaugos tapo itin svarbiomis priemonėmis, padedančiomis siekti ES politinių tikslų skatinant teisingą skaitmeninę ir žaliąją pertvarką ir didinant ES atsparumą.

Klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas ir didėjanti tarša yra vieni didžiausių iššūkių, su kuriais šiandien susiduria žmonija. Juos galima įveikti vykdant Europos žaliąją pertvarką, grindžiamą **Europos žaliuoju kursu**. Programos „Copernicus“ ir sistemų GALILEO bei EGNOS teikiama kosmoso informacija suteikia esminių priemonių ir duomenų, reikalingų sprendžiant šiandienos aplinkosaugos problemas ir tiesiogiai padedančių siekti plataus užmojo ES tikslų, visų pirma stebėti poveikį aplinkai, jį švelninti ir prie jo prisitaikyti. Pavyzdžiui, ES klimato teisės akte⁵ pripažintas programos „Copernicus“ duomenų vaidmuo vertinant ES siekį neutralizuoti poveikį klimatui ir pažangą prisitaikymo prie klimato kaitos srityje. Be to, ES kovos su miškų naikinimu reglamente⁶ nurodyta, kad „Copernicus“, GALILEO ir EGNOS duomenimis ir paslaugomis įmonės turėtų naudotis siekdamos teikti geografinės vietos nustatymo koordinatas ir įrodyti kompetentingoms institucijoms, kad ES rinkai pateikiami produktai nėra gauti iš iškirto miško žemės. Be to, Programa skatinama kurti ir plėtoti novatoriškus sprendimus, kuriais propaguojama aplinkos stebėseną, tvarus augimas ir efektyvus išteklių naudojimas.

Programa taip pat atlieka labai svarbų vaidmenį plėtojant Europos bendrąją skaitmeninę rinką ir spartina ES teisingą **skaitmeninę pertvarką** įvairiuose ekonomikos sektoriuose, nes suteikia pažangią technologinę infrastruktūrą ir ypatingos svarbos duomenų. Sistemos GALILEO standartinis laikas naudojamas kaip atskaitos taškas telekomunikacijų tinklams, elektros tinklams ir finansiniams sandoriams, o jos padėties nustatymo ir laiko nustatymo paslaugos yra itin svarbios daugeliui skaitmeninių prietaikų, pavyzdžiui, telekomunikacijoms ir autonominėms transporto priemonėms. Inicijatyva „Tikslas – Žemė“, pagal kurią kuriamas itin tikslus skaitmeninis Žemės modelis (skaitmeninis Žemės dvynys), taip pat atlieka svarbų

⁴ [ES kosmoso programos ir EUSPA įgyvendinimo rezultatų laikotarpio vidurio vertinimas](#) (angl. *Mid-Term Evaluation of the Performance of the Implementation of the EU Space Programme and of EUSPA*).

⁵ 2021 m. birželio 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2021/1119, kuriuo nustatoma poveikio klimatui neutralumo pasiekimo sistema ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 401/2009 ir (ES) 2018/1999 (Europos klimato teisės aktas).

⁶ [2023 m. gegužės 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas \(ES\) 2023/1115 dėl tam tikrų su miškų naikinimu ir alinimu siejamų biržos prekių ir produktų tiekimo Sąjungos rinkai ir jų eksporto iš Sąjungos, kuriuo panaikinamas Reglamentas \(ES\) Nr. 995/2010 \(Tekstas svarbus EEE\).](#)

vaidmenį skaitmeninėje pertvarkoje, nes vykdant šią iniciatyvą pažangūs Žemės stebėjimo duomenys ir skaitmeninės technologijos naudojami pasauliniams uždaviniams spręsti.

Dabartinėmis geopolitinėmis aplinkybėmis, kai kosmoso srityje vis labiau didėja konkurencija, reikia **kurti stipresnę ir atsparesnę ES**. Programa atlieka svarbų vaidmenį siekiant šio tikslo. Ja didinamas ES strateginis savarankiškumas mažinant priklausomybę nuo ne Europos kosmoso sistemų, užtikrinant savarankiškumą ir stiprinant ES kaip patikimos partnerės tarptautinėje arenoje poziciją. Be to, ES kosmoso komponentai teikia paslaugas, naudojamas saugumo srityje arba siekiant apsaugoti ES ir jos valstybių narių ypatingos svarbos infrastruktūros objektus, kaip primenama Tarybos rekomendacijoje dėl ypatingos svarbos infrastruktūros objektų atsparumo⁷. Specialaus **ES GOVSATCOM** komponento sukūrimas buvo svarbus žingsnis siekiant atsparumo, nes ES ir jos valstybių narių valdomoms ypatingos svarbos misijoms ir operacijoms buvo suteikta saugių ir ekonomiškai efektyvių ryšio pajėgumų. Be to, teikiant **ES kosmoso stebėjimo ir sekimo (SST)** paslaugas, kurios yra SSA komponento dalis, kosmoso įrenginiai apsaugomi nuo susidūrimų, taip užtikrinant ryšio, navigacijos ir nelaimių valdymo paslaugų tęstinumą. Kartu SST paslaugomis piliečiai, oro eismas ir antžeminė infrastruktūra taip pat apsaugomi nuo kosminių objektų atmosferinio grįžimo.

Programa atliko labai svarbų vaidmenį **didinant ES konkurencingumą** ir kuriant tvirtą **ES kosmoso ekosistemą**. Sumažinus priklausomybę nuo ne Europos kosmoso programų ir pagerinus ES gebėjimą savarankiškai vykdyti su kosmosu susijusią veiklą, Programa suteikė ES strateginę nepriklausomybę kosmoso srityje. Be to, remiant programoms „**Horizontas 2020**“ ir „**Europos horizontas**“, Programa padėjo skatinti inovacijas ir technologinę pažangą ES, todėl buvo sukurta naujų produktų, procesų ir verslo modelių, taip pat teikiamos pridėtinės vertės paslaugos. Tai ne tik sustiprino ES technologinius pajėgumus, bet ir padėjo Europos bendrovėms tapti pasaulinės kosmoso pramonės lyderėmis.

Įgyvendinant Programą sukurta naujų rinkų ir galimybių įvairioms įmonėms, ypač mažosioms ir vidutinėms įmonėms (MVI), remiant jų plėtrą visoje kosmoso pramonės vertės grandinėje, suteikiant joms galimybę dalyvauti gaminant palydovus, plėtojant kosmoso technologijas ir analizuojant įvairioms prietaikoms reikalingus duomenis⁸. ES kosmoso ekosistema taip pat yra viena iš pagrindinių **Europos pramonės strategijos**⁹ dalių, nes ja skatinamos inovacijos bei konkurencingumas ir kuriamos galimybės Europos bendrovėms dalyvauti pasaulinėje kosmoso rinkoje.

⁷ [2022 m. gruodžio 8 d. Tarybos rekomendacija dėl Sąjungos suderinto požiūrio į ypatingos svarbos infrastruktūros atsparumo didinimą \(2023/C 20/01\)](#).

⁸ EUSPA Žemės stebėjimo ir GNSS rinkos ataskaita (2 leidimas).

⁹ [Europos pramonės strategija. Europos Komisija \(europa.eu\)](#).

Pagal iniciatyvą **CASSINI**¹⁰ įvairiais veiksmais remiamas su kosmosu susijusių įmonių verslumas visoje ES. Iniciatyva yra atvira visoms Programos sritims ir yra pritaikyta taip, kad atitiktų įmonių poreikius, apimant tiek pradinę grandį (t. y. nanopalydovus, paleidimo įrenginius ir kt.), tiek galutinę grandį (t. y. produktus ir (arba) paslaugas, kuriems naudojami kosmoso duomenys, ir kt.). CASSINI apima 1 mlrd. EUR vertės ES pradinio etapo ir augimo fondą, programuotojų maratonus ir mentorystę, apdovanojimus, verslo spartinimą, partnerystę ir ryšių užmezgimą. Pasinaudojus įvairių ES programų, įskaitant „InvestEU“, sinergija ir suderinamumu, iki 2023 m. II ketvirčio pabaigos pagal CASSINI buvo paremta daugiau kaip 700 MVĮ, iš kurių beveik 40 užsitikrino 300 mln. EUR rizikos kapitalo investicijų.

Demonstravimas orbitoje / patvirtinimas orbitoje (IOD / IOV)¹¹ suteikia galimybę akademinėi bendruomenei, mokslinių tyrimų organizacijoms, startuoliams, MVĮ ir didesnėms pramonės įmonėms veiksmingai išbandyti naujas technologijas kosmose, sutrumpinant pateikimo rinkai laiką, užtikrinant visapusišką sinergiją su mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo programomis.

3. PAGRINDINIAI NUSTATYTI FAKTAI, SUSIJĘ SU ES KOSMOSO PROGRAMOS ĮGYVENDINIMU

3.1 Programos komponentų veiklos rezultatai ir naudotojų poreikių raida

Atlikus vertinimą patvirtinta, kad vertinimo laikotarpiu Programos ir jos komponentų veiklos rezultatai derėjo su jos tikslais ir veiksmingai atitiko naudotojų poreikius.

GALILEO ir EGNOS

Buvo sėkmingai įgyvendinti pagrindiniai GALILEO tikslai, teikiant ilgalaikes, pažangiausias ir saugias padėties nustatymo, navigacijos ir laiko nustatymo paslaugas visame pasaulyje su minimaliais paslaugų teikimo sutrikimais, patenkinant kintančius ir didėjančius Europos ir jos piliečių poreikius. Dauguma tikslų buvo pasiekti ir iš dalies viršyti. Šiuo metu GALILEO yra tiksliausia palydovinės navigacijos sistema pasaulyje. Jos navigacijos ir laiko nustatymo paslaugų tikslumas jau viršijo pradinius įsipareigojimus (vidutiniškai tris kartus didesnis nei 2027 m. tikslas), ir dabar daugiausia dėmesio skiriama tam, kad šis aukštas veiklos rezultatų lygis būtų nuosekliai išlaikytas. Be to, bendras GALILEO paslaugų prieinamumas beveik atitinka galutinę siektiną reikšmę (GALILEO paslaugų prieinamumas visada viršija 99 proc.), ir dedamos pastangos užtikrinti, kad šis prieinamumas išliktų stabilus.

Nuo 2016 m. gruodžio mėn., kai buvo paskelbta apie GALILEO paslaugų teikimą, pasiekta svarbių rezultatų, įskaitant atvirosios paslaugos (OS) ir paieškos ir gelbėjimo paslaugos

¹⁰ [Verslumo kosmoso srityje iniciatyva CASSINI. Europos Komisija \(europa.eu\).](#)

¹¹ [Demonstravimas ir patvirtinimas orbitoje \(IOD / IOV\). Europos Komisija \(europa.eu\).](#)

(SAR) įdiegimą, taip pat naujų išskirtinių paslaugų, pavyzdžiui, didelio tikslumo paslaugos (HAS), kuria jau dabar užtikrinamas itin tikslus padėties nustatymas pasaulyje, kūrimą ir teikimą. Be to, planuojama artimiausiu metu paskelbti apie kitas naujas paslaugas, pavyzdžiui, GALILEO atvirosios paslaugos navigacijos pranešimų atpažinimą (OSNMA) ir įspėjimo apie ekstremaliąsias situacijas palydovinę paslaugą (EWSS). Paslauga valstybinėms institucijoms (PRS) įgyvendinama pagal nustatytą tvarkaraštį ir jos diegimą numatoma užbaigti iki 2024 m. Reikia dėti daugiau pastangų, kad būtų užtikrintas sėkmingas jos diegimas ir visapusiškas veikimas. Komisija, bendradarbiaudama su EUSPA, EKA ir pramonės subjektais, įsteigė rizikos valdymo darbo grupę pažangai stebėti ir darbo plano vykdymui prižiūrėti.

GALILEO paslaugų apžvalga
GALILEO atviroji paslauga (OS). Teikiama nuotolio, padėties nustatymo ir laiko nustatymo informacija daugiau kaip 3 mlrd. su GALILEO sistemomis suderinamų prietaisų. Naujos ir patobulintos GALILEO atvirosios paslaugos „Signal in Space“ (liet. „Signalas kosmose“), kuri buvo užbaigta 2023 m., funkcijos, 2023 m. lapkričio mėn. atnaujinus su paslaugomis susijusius įsipareigojimus.
GALILEO paslauga valstybinėms institucijoms (PRS). GALILEO navigacijos paslauga, kuria įgaliotiems vyriausybiniais naudotojams teikiamas nenutrūkstamas padėties, greičio ir laiko nustatymo visame pasaulyje sprendimas net ir rimčiausiose krizinėse situacijose.
GALILEO didelio tikslumo paslauga (HAS). Užtikrinamas didelio tikslumo GALILEO ir GPS koregavimas. Pradinės paslaugos pradėtos teikti 2023 m. sausio mėn. ir nuo to laiko rezultatai yra puikūs.
GALILEO paieškos ir gelbėjimo (SAR) paslauga. Nustatoma nelaimės ištiktų asmenų buvimo vieta ir pranešama apie jų buvimo vietą gelbėjimo koordinavimo centrams visame pasaulyje.

Vertinamuoju laikotarpiu GALILEO susidūrė su keliomis kliūtimis, susijusiomis su išorės veiksniais, visų pirma su tuo, kad dėl Rusijos invazijos į Ukrainą nebuvo įvykdytos dvi paleidimo paslaugos (iš pradžių planuotos 2022 m.) naudojant paleidimo įrenginius „Sojuz“, o tai turėjo įtakos sklandžiam tam tikros šio komponento veiklos įgyvendinimui. Be to, dėl įvairių išorės veiksnių, įskaitant geopolitinę įtampą, infliaciją ir lustų trūkumą, pramonė vėlavo įvykdyti užsakymų įsipareigojimus, todėl nebuvo galima paskelbti apie GALILEO atvirosios paslaugos FOC¹². Kadangi paslaugos gali būti teikiamos ir nesant visos palydovų sistemos, paslaugų teikimui tai įtakos neturi. Tačiau, kadangi kai kurių palydovų gyvavimo ciklas baigiasi, gali kilti vis didesnė rizika veiklos kokybei. Reaguodama į tai, Komisija ėmėsi būtinų poveikio mažinimo priemonių, t. y. įdiegė keturis GALILEO palydovus su alternatyviu paleidimo paslaugų teikėju, kad būtų užtikrintas paslaugų ir veiklos tęstinumas.

EGNOS komponento įgyvendinimas vyko sklandžiai. Padidinus tikslumą iki maždaug vieno metro, t. y. viršijus 2027 m. tikslą, ir padidinus pasaulinės palydovinės navigacijos sistemos

¹² GALILEO FOC etapas – tai visa 27 veikiančių palydovų ir trijų atsarginių palydovų trijose žiedinėse vidutinėse Žemės orbitose (MEO) 23 222 km aukštyje ir 56° kampu nuo pusiaujo, sistema.

(GNSS) signalo patikimumą Europoje, EGNOS Europos naudotojams užtikrina saugai būtinas funkcijas, pavyzdžiui, reikalingas orlaivių skrydžiams ir tūpimui. Tačiau, nors EGNOS paslaugų veiksmingumas aprėpties požiūriu palaipsniui didėja, visų pirma pagrindinėje aviacijos srityje, tikslas užtikrinti EGNOS paslaugų teikimą visose ES valstybių narių teritorijose Europoje nepasiektas laiku. Taip atsitiko dėl kosmoso meteorologinių reiškinių poveikio, mažinančio paslaugų veiksmingumą, dviejų už ES ribų esančių objektų uždarymo dėl suverenumo priežasčių ir vėlavimo kuriant EGNOS trečiosios kartos sistemą (EGNOS V3). Komisija ėmėsi būtinų poveikio švelninimo priemonių, kad kuo greičiau užtikrintų visišką Sąjungos teritorijos aprėptį.

Atviroji paslauga (OS)	GNSS tikslumo didinimas, daugiausia skirtas didelės apimties palydovinės navigacijos prietaikoms, skirtoms naudotojams.
Gyvybės apsaugos paslauga (SoL)	Užtikrinamas aukštas vientisumo lygis naudotojams, kuriems sauga yra labai svarbi: <ul style="list-style-type: none"> - civilinė aviacija (ICAO standartai); - <i>jūrų sektorius (IMO ir IEC standartai) nuo 2024 m. kovo mėn.</i>
Prieigos prie duomenų paslauga (EDAS).	Didesnę pridėtinę vertę turinčių EGNOS duomenų teikimas internetu, daugiausia profesiniais arba komerciniais tikslais.

Vertinime taip pat daugiausia dėmesio skirta tam, kiek GALILEO ir EGNOS atitinka **naudotojų poreikius** ir reikalavimus. GALILEO naudotojų skaičius auga – iki 2023 m. sistema buvo naudojama daugiau kaip 3,9 mlrd. įrenginių, o visomis paslaugomis patenkintų naudotojų dalis yra didelė – GALILEO veikimu yra patenkinti 82,35 proc. naudotojų. GALILEO paslaugomis naudojasi žemės ūkio, aviacijos ir bepiločių orlaivių, vartotojams skirtų sprendimų, ekstremaliųjų situacijų valdymo, žuvininkystės, miškininkystės, jūrų, geležinkelių, viešojo transporto, automobilių pramonės sektorių ir kt. naudotojai. Vienas iš pagrindinių EGNOS naudotojų yra aviacijos sektorius – iki 2023 m. pabaigos EGNOS buvo naudojama vykdant daugiau kaip 900 artėjimų tūpti (daugiau kaip 65 proc. kilimo ir tūpimo pagal prietaisus takų), ji buvo įdiegta daugiau kaip 27 proc. lėktuvų parko. Dar vienas išvystytas EGNOS naudotojų sektorius – žemės ūkis, kuriame naudojamos orientavimo funkcijos, skirtos pagrindinėms kultūroms auginti (pvz., javams), beveik visi GNSS prietaisai žemės ūkyje yra suderinami su EGNOS.

EUSPA ir Komisija sukūrė ir valdo **Konsultavimosi su naudotojais platformą**, kad būtų geriau tenkinami ir peržiūrėti naudotojų poreikiai, susiję su GNSS prietaikomis visuose

ekonomikos sektoriuose. Remiantis vertinimu, dabartine sistema tenkinama dauguma esamų poreikių. Tačiau kai kurių iš jų, pavyzdžiui, naujų saugai būtinų prietaikų transporto sektoriuje, dabartinės kartos GALILEO arba EGNOS sistemomis neįmanoma užtikrinti. Todėl svarbu kuo greičiau pristatyti ir įdiegti antrosios kartos GALILEO ir EGNOS V3. Geležinkelių ir jūrų srityje suinteresuotieji subjektai išreiškė didelį susidomėjimą specialia EGNOS paslauga. Komisija kartu su EUSPA siekia patenkinti šiuos poreikius.

Programa „Copernicus“

Programos „Copernicus“ komponento tikslai – teikti tikslus Žemės stebėjimo duomenis, informaciją ir paslaugas tvariai integruojant įvairius duomenų šaltinius ir remti Sąjungos ir jos valstybių narių politikos ir veiksmų plėtrą, įgyvendinimą ir stebėseną, laikantis naudotojų reikalavimų. Visi rodikliai patvirtina, kad programos „Copernicus“ paslaugų (t. y. žemės, jūrų, atmosferos, klimato kaitos, ekstremaliųjų situacijų ir saugumo) veiksmingumas patikimumo, prieinamumo ir tęstinumo požiūriu siektiną reikšmę viršija vidutiniškai 94,5 proc. Taip pat viršytos iš palydovų „Sentinel“ gautų duomenų kiekio siektinos reikšmės. Šie duomenys buvo teikiami visi, nemokamai ir atvirai, kad juos būtų galima panaudoti įvairiose srityse – nuo aplinkos stebėsenos ir nelaimių valdymo iki prisitaikymo prie klimato kaitos ir tvaraus miestų planavimo.

Nors programos „Copernicus“ komponento veiklos rezultatai gerokai viršija lūkesčius, buvo vėluojama paleisti palydovą „Sentinel 1C“¹³ dėl to, kad nebuvo Europos paleidimo įrenginių.

¹³ Programos „Copernicus“ Žemės stebėjimo duomenis ir paslaugas teikia specialūs palydovai („Sentinel“ grupės) ir, priešingai nei sistemoje GALILEO, programoje „Copernicus“ kiekvienas palydovas „Sentinel“ teikia skirtingas paslaugas.

Kadangi nebuvo galima naudoti palydovo „Sentinel-1B“, taip pat trūko radaro duomenų, tačiau buvo imtasi poveikio švelninimo priemonių, visų pirma pakoreguojant palydovo „Sentinel-1A“ stebėjimo planą ir sustiprinant dalyvavimo misijas. Duomenų praradimas taip pat buvo kompensuotas teikiant duomenis iš kitų šaltinių¹⁴.

Kalbant apie **naudotojus ir jų poreikių raidą**, programos „Copernicus“ duomenimis, produktais ar paslaugomis naudojasi vis daugiau naudotojų, o jų pasitenkinimas visomis paslaugomis viršija 85 proc. Dėl gebėjimo patenkinti įvairius ir kintančius naudotojų poreikius programa „Copernicus“ sėkmingai pritraukia vis daugiau ir įvairesnių naudotojų. 2020–2022 m. registruotų naudotojų skaičius padvigubėjo (nuo 385 000 iki 638 000 naudotojų 2022 m.), o 2022 m. sugeneruota 6 800 terabaitų „Sentinel“ duomenų. Naudojant naują dinaminę pirkimo sistemą, padidinamas dalyvavimo misijų schemos lankstumas ir sumažinamos galimos kliūtys naujiems Europos rinkos dalyviams, ypač naujoms kosmoso ir besikuriančioms įmonėms. Naudodamiesi įvairiomis priemonėmis ir platformomis naudotojai gali lengvai pasiekti, analizuoti ir vizualizuoti Programos informaciją. **Programos „Copernicus“ naudotojų forumas** teikia Komisijai informaciją, susijusią su naudotojų, ypač viešojo sektoriaus (pagrindinių programos „Copernicus“ naudotojų), reikalavimų nustatymu ir patvirtinimu, o **Konsultavimosi su naudotojais platforma** skatina GALILEO / EGNOS ir programos „Copernicus“ sinergiją, pavyzdžiui, žemės ūkio, miškininkystės ir miestų planavimo srityse. Be to, įvairių programos „Copernicus“ paslaugų suderinamumą ir jų naudojimą užtikrina **keturi programos „Copernicus“ teminiai centrai** (pakrančių, sveikatos, energetikos ir Arkties) ir **Žemės stebėjimo žinių centras**, kuriuose derinama konkrečių teminių sričių informacija ir produktai, siekiant palengvinti prieigą ir skatinti bendradarbiavimą.

Informuotumas apie padėtį kosmose (SSA)

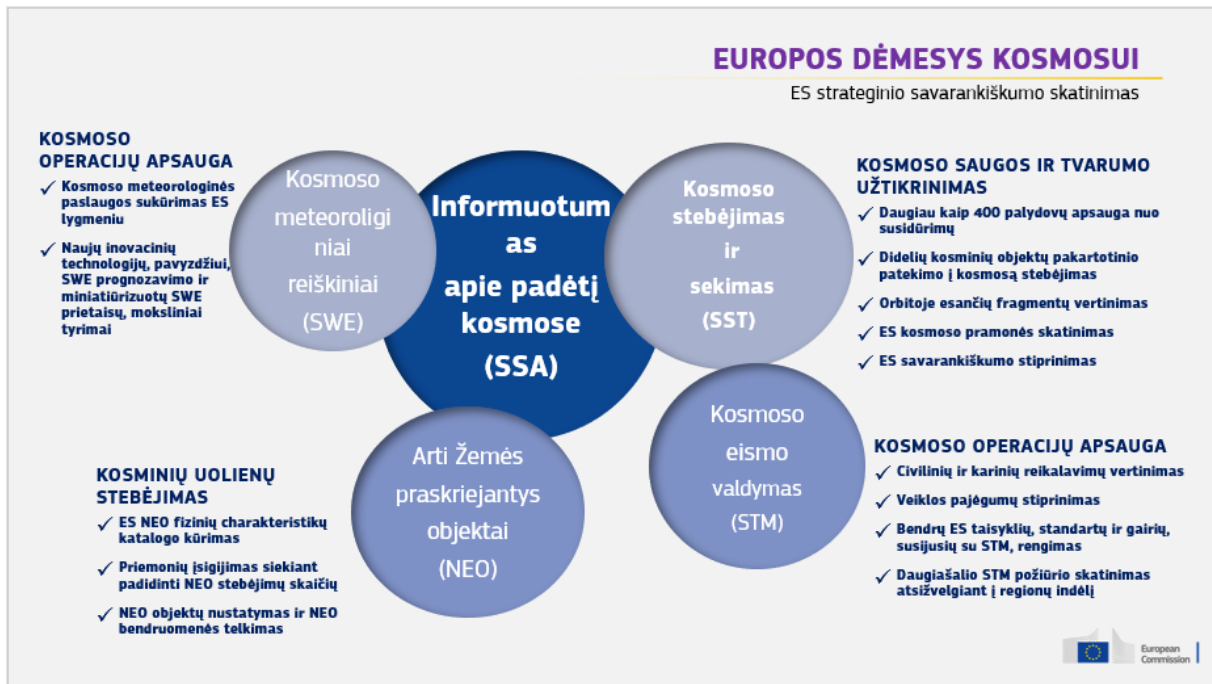
SSA **komponentą** sudaro trys pakomponenčiai: SST, kosmoso meteorologiniai reiškiniai (SWE) ir arti Žemės praskriejantys objektai (NEO). SST yra pažangiausia dalis, nes ji yra esamos paslaugos (2014 m. kosmoso stebėjimo ir sekimo rėmimo programos¹⁵) tęsinys. Nuo 2022 m. liepos mėn. tinklą sudaro 40 valstybių narių jutiklių (įskaitant radarus, teleskopus ir lazerines nuotolio nustatymo stotis), o jo paslaugų rezultatai yra labai geri. Naudotojų bendruomenė ir toliau auga, ją visų pirma papildo palydovų operatoriai iš ES nepriklausančių šalių, kaip numatyta Reglamente. 2023 m. pabaigoje SST paslaugoms gauti buvo užsiregistravusios maždaug 200 organizacijų, o susidūrimų vengimo paslaugai gauti buvo užregistruota daugiau kaip 400 palydovų. Nuo 2022 m. lapkričio mėn. įsigaliojęs **ES SST**

¹⁴ Programos „Copernicus“ tarptautinis bendradarbiavimo susitarimas su Kanada, kuriame numatyta abipusiškumo pagrindu keistis viena kitos palydovų Žemės stebėjimo duomenimis.

¹⁵ [2014 m. balandžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimas Nr. 541/2014/ES, kuriuo nustatoma kosmoso stebėjimo ir sekimo rėmimo programa.](#)

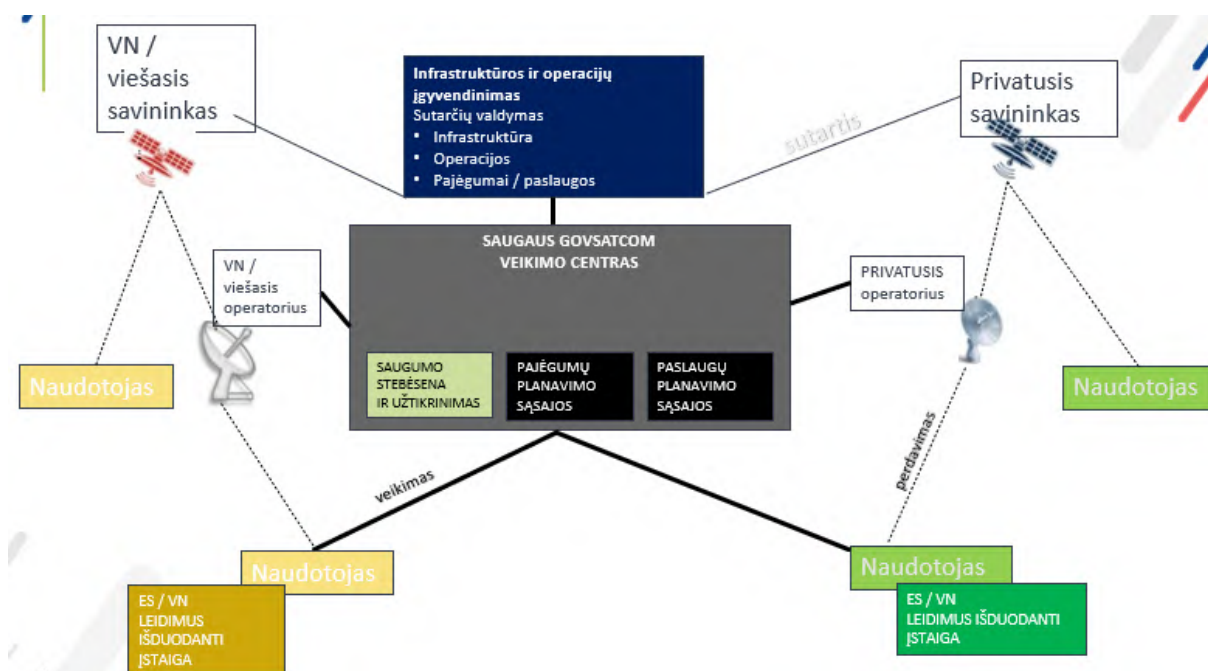
partnerystės susitarimas išplėstas nuo 7 iki dabartinių 15 ES valstybių narių, taip padidinant SST sistemos pajėgumus stebėti ir sekti aplink Žemę skriejančius kosminius objektus.

SWE ir **NEO** buvo neseniai įtraukti į Reglamentą ir dar neveikia, nes jų įgyvendinimo procesas tebevyksta. Todėl jų įvertinti negalima. Nepaisant to, SWE pakomponenčio įgyvendinimas vyksta taip, kaip planuota, nustatant paslaugų prioritetus ir sudarant pirmąją valstybių narių pajėgumų aptikti ir stebėti NEO rinkinio versiją su išsamiu institucijų ir įrenginių sąrašu.

Vyriausybiniis palydovinis ryšys (GOVSATCOM)

Parengiamoji paslaugų teikimo veikla buvo įgyvendinta veiksmingai. Vykdamat operatyvinę veiklą daugiausia dėmesio skirta GOVSATCOM centro viešiesiems pirkimams ir kvietimui pareikšti susidomėjimą, susijusį su vietomis, kuriose bus įrengtas centras. EUSPA kartu su Komisija pavyko sumažinti kai kuriuos vėlavimus ir šiuo metu veikla vykdoma sklandžiai. Inovacijų partnerystės sutartis dėl GOVSATCOM centro buvo sudaryta 2023 m. gruodžio mėn., o pasiūlymų, susijusių su vietų parinkimu, vertinimas tebevyksta. Vertinimo laikotarpiu Komisija taip pat nustatė komponento įgyvendinimo teisinę sistemą.

Kalbant apie naudotojų poreikius, buvo sukurtas naudotojų atstovų tinklas informacijai apie naudotojų poreikius rinkti ir apibendrinti (projektas **ENTRUSTED**¹⁶). Remdamasi GOVSATCOM, 2022 m. vasario 15 d. Komisija pateikė pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo nustatoma **2023–2027 m. Sąjungos saugaus junglumo programa IRIS**², kuris buvo priimtas 2023 m. kovo 15 d.¹⁷

3.2 Igaliojimų subjektų užduočių įgyvendinimas

Didžioji dauguma užduočių, pavestų įvairiems subjektams, kaip apibrėžta Reglamente, vertinimo laikotarpiu buvo veiksmingai įgyvendintos.

EUSPA veiksmingai vykdė su **GALILEO** ir **EGNOS** susijusias užduotis ir pasiekė daugumą savo tikslų. Tačiau, kaip paaiškinta pirmiau, vėluota įgyvendinti tam tikras būsimas funkcijas ir paslaugas, taip pat paskelbti FOC. Vis dėlto, siekiant spręsti šias problemas, įgyvendintos poveikio švelninimo priemonės.

Programos „**Copernicus**“ įgyvendinimo veikla yra visiškai suderinta su EKA ir kitų įgaliojimų subjektų susitarimais dėl įnašo, taip užtikrinant, kad ji būtų įgyvendinta laiku ir neviršijant biudžeto.

SSA atveju su SST susijusių užduočių įvertinti nebuvo įmanoma, nes sukūrus naują ES SST partnerystę, 2023 m. liepos mėn. SST budinčioji tarnyba buvo perduota EUSPA. SST paslaugų tęstinumą užtikrino SATCEN, kuris bendradarbiavo su EUSPA, kad užtikrintų sklandų pertvarkymą. Kalbant apie SWE pakomponentį, pavyko veiksmingai sumažinti EKA

¹⁶ Projektas „ENTRUSTED“.

¹⁷ Reglamentas (ES) 2023/588, kuriuo nustatoma 2023–2027 m. Sąjungos saugaus junglumo programa.

vykdomų viešųjų pirkimų vėlavimus ir nenumatoma jokių neigiamų pasekmių, o EKA pavestos užduotys, susijusios su **NEO** pakomponenčiu, vykdomos sklandžiai.

GOVSATCOM užduotys pavestos EUSPA ir EKA. Abu subjektai vykdė savo veiklą pagal Komisijos ir tų subjektų sudarytus susitarimus dėl įnašo.

3.3 Programos sąnaudų ir naudos analizė

Nepaisant sudėtingų veiklos sąlygų ir analizės sudėtingumo, taip pat dėl to, kad kiekvieno komponento laikotarpis, išvystymas, naudotojai ir rezultatai skiriasi, nauda, kurią Europos ir pasaulio lygmeniu teikia Programa, yra didesnė už sąnaudas, kurios buvo tiesiogiai ir netiesiogiai patirtos plėtojant jos komponentus. Kadangi sistemos GALILEO ir EGNOS bei programa „Copernicus“ buvo pradėtos įgyvendinti prieš dabartinę daugiametę finansinę programą (DFP), ne visada buvo įmanoma atlikti sąnaudų ir naudos vertinimą arba įvertinti poveikį 2021–2023 m. laikotarpiu, nes tai nebūtų tikslus sąnaudų ir naudos palyginimas. Išlaidos patiriamos iš karto, o ES kosmoso komponentų naudojimo nauda gaunama investavus į infrastruktūros kūrimą, įskaitant investicijas, padarytas prieš visapusiškos eksploatacijos pagal šias programas pradžią, kaip SSA ir GOVSATCOM atveju.

Programa suteikia įvairios naudos, kuri apima aplinkos stebėseną, technologines inovacijas, ekonomikos augimą, darbo vietų kūrimą ir socialinės padėties gerinimą Europoje. Galimybė gauti tikslius navigacijos ir Žemės stebėjimo duomenis padeda diegti inovacijas ir kurti naujas ekonomines galimybes, kuriomis remiamas giliųjų technologijų ekosistemos, labai prisidedančios prie ES ekonomikos klestėjimo, augimas. Skatinant technologines inovacijas, verslumą ir kosmoso pramonės augimą, pagal Programą kuriamos darbo vietos aukštųjų technologijų srityje ir skatinama ekonominė plėtra įvairiuose sektoriuose.

GALILEO ir EGNOS teikia didelę ekonominę naudą dėl patobulintų navigacijos, padėties nustatymo ir laiko nustatymo paslaugų. Kadangi GNSS yra viešoji gėrybė, sunku priskirti naudą vienai iš pagrindinių GNSS palydovų sistemų (GPS, GALILEO, „BeiDou“ ar GLONASS). Atliekant vertinimą GALILEO ir EGNOS naudai apskaičiuoti buvo naudojami du scenarijai: pagal vieną scenarijų 100 proc. naudos tenka GALILEO, o pagal kitą 25 proc. naudos tenka GALILEO ir likusi dalis paskirstoma kitoms GNSS palydovų sistemoms. Analizė parodė, kad pagal abu scenarijus GALILEO ir EGNOS ekonominė nauda yra didesnė už sąnaudas. Net ir darant prielaidą, kad nauda keturioms GNSS palydovų sistemoms paskirstoma po lygiai, ji vis tiek gerokai viršija sąnaudas dėl plataus GNSS panaudojimo atvejų spektro ir jos svarbaus vaidmens pasaulio ekonomikoje.

Atlikus sąnaudų ir naudos analizę padaryta išvada, kad programos „Copernicus“ teikiama nauda visuomenei, aplinkai ir ekonomikai 3,7 karto viršija sąnaudas, nepaisant to, kad duomenys ir paslaugos yra atviri ir laisvai prieinami. Pagal programą „Copernicus“ ne tik teikiami duomenys, naudojami keliose pramonės ekosistemose, bet ir skatinamas naujų produktų, procesų, verslo modelių ir pridėtinės vertės paslaugų kūrimas, pavyzdžiui,

gelbstimos gyvybės, gerinama ES piliečių gyvenimo kokybė ir mažinami ekonominiai nuostoliai remiant Europos pramonę. Be to, ji labai prisidėjo prie to, kad ES nebebūtų priklausoma nuo kitų šalių dėl svarbiausių geoerdvinių duomenų.

SSA komponento sąnaudas ir naudą galima įvertinti tik apytikriai, nes paslauga dar neveikia visu pajėgumu. Vertinimas rodo, kad numatomos investicijos suteiks didelės naudos ekonomikai ir visuomenei, visų pirma dėl to, kad sumažės erdvėlaivių susidūrimų su kosminėmis šiukšlėmis ir nereikalingų susidūrimo vengimo manevrų. Apskaičiuota, kad 2014–2027 m. bendros SSA išlaidos sudarys 260,5 mln. EUR, o bendra nauda – 1542,84 mln. EUR.

Kadangi **GOVSATCOM** pradės veikti 2024 m., jo numatomos naudos dar nebuvo galima kiekybiškai įvertinti ir prognozuoti, tačiau ji buvo analizuojama prie Reglamento pridėtame poveikio vertinime¹⁸. GOVSATCOM, suteikiantis galimybę greičiau reaguoti į ekstremaliąsias situacijas ir geriau kontroliuoti šį reagavimą, bus gyvybiškai svarbus Europos visuomenei. GOVSATCOM suteiks garantuotą prieigą, be kita ko, valstybėms narėms, kurios neturi savo palydovinio ryšio sistemų, užtikrins Sąjungos savarankiškumą ir teiks didelę bendrą naudą piliečiams, nes bus teikiamos geresnės krizių valdymo ir skubios pagalbos paslaugos. Be to, numatoma, kad dėl neatsiejamų įvairių pajėgumų teikėjų konkurencijos bus teikiamos ekonomiškai efektyvesnės paslaugos.

4. PAGRINDINIAI NUSTATYTI FAKTAI, SUSIJĘ SU EUSPA

Nuo agentūros įsteigimo 2002 m. įvyko esminių pokyčių: iš bendrosios įmonės „Galileo“ ji tapo GSA, o vėliau – EUSPA. Reglamentu išplėsta EUSPA užduočių, daugiausia susijusių su palydovine navigacija, taikymo sritis, įtraukiant visus Programos komponentus.

Vertinamuoju laikotarpiu EUSPA iš esmės pasiekė gerų rezultatų ir sėkmingai įgyvendino savo tikslus eksploatavimo, saugumo ir optimizavimo rinkoje srityse. Tai pasiekta veiksmingai įgyvendinant jos pagrindines ir pavestas užduotis, apibrėžtas Finansiniame pagrindų susitarime dėl įnašo (FFPA), Komisijos ir ESSPA susitarime dėl įnašo ir 2021 m. birželio mėn. pasirašytame EUSPA ir EKA susitarime dėl įnašo. Valdymo srityje agentūra 2021 m. spalio mėn. patvirtino naują organizacinę struktūrą, kuria stiprinamos techninės horizontaliosios funkcijos ir užtikrinamas bendro darbuotojų skaičiaus augimas.

Didžioji dauguma **pagrindinių EUSPA užduočių** siektinų reikšmių ir tikslų – saugumo akreditavimo, EGNSS veiklos saugumo, GALILEO saugumo stebėjimo centro veiklos, paslaugų valstybinėms institucijoms veiklos, komunikacijos, viešinimo ir rinkos plėtros bei

¹⁸ [2018 m. birželio 6 d. SWD\(2018\) 327 final. Poveikio vertinimas, pridamas prie pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo sudaroma Sąjungos kosmoso programa, įsteigiama Europos Sąjungos kosmoso programos agentūra ir panaikinami reglamentai \(ES\) Nr. 912/2010, \(ES\) Nr. 1285/2013, \(ES\) Nr. 377/2014 ir Sprendimas 541/2014/ES.](#)

agentūros valdymo – buvo pasiekti su nedidelėmis išimtimis, daugiausia dėl išorės veiksnių (pvz., lustų trūkumas šiek tiek paveikė EGNOS imtuvų modelių plėtrą žemės ūkyje ir miškininkystėje).

Nors anksčiau **GALILEO priežiūros institucijai, EUSPA pirmtakei, pavesta naudotojų gausinimo ir optimizavimo rinkoje veikla** buvo sutelkta į GALILEO ir EGNOS, Reglamentu EUSPA veikla išplečiama įtraukiant programos „Copernicus“ ir GOVSATCOM komponentus, taip užtikrinant sinergiją ir pasiekiant didesnę naudotojų auditoriją. Visa EUSPA pavesta veikla, susijusi su naudotojų gausinimu ir optimizavimu rinkoje, buvo įvykdyta neviršijant biudžeto ir iš esmės laiku. EUSPA rinkos ataskaitoje išsamiai apžvelgiama duomenų dinamika, pasaulinės Žemės stebėjimo ir GNSS galutinės grandies rinkos, apimant 15 rinkos segmentų, įskaitant žemės ūkį ir miškininkystę, klimatą ir aplinką, geležinkelius, viešąjį transportą ir kelių bei automobilių sektorius. Rengdamasi GOVSATCOM ir IRIS² optimizavimui rinkoje, EUSPA 2023 m. taip pat paskelbė saugios SATCOM rinkos ir naudotojų technologijų ataskaitą.

Reglamentu išplėsta **Saugumo akreditavimo valdybos** atsakomybės sritis, įtraukiant visus kosmoso komponentus. Saugumo akreditavimo valdyba yra nepriklausoma EUSPA įstaiga, prižiūrinti visų Programos komponentų saugumo akreditavimo veiklą. Vertinimas parodė, kad Saugumo akreditavimo valdyba apskritai veikia gerai, o jos nepriklausomumui užtikrinti nuolat vykdoma stebėseną.

5. IŠVADOS

Programa, kurios biudžetas siekia beveik 15 mlrd. EUR, teikia įvairią naudą – nuo aplinkos stebėsenos ir klimato apsaugos iki ekonomikos augimo, inovacijų ir saugumo. Ši nauda atskleidžia veiklos kosmoso srityje svarbą sprendžiant pasaulinius uždavinius ir užtikrinant glaudų suderinamumą su ES prioritetais.

Iš vertinime pateiktų įrodymų matyti, kad įgyvendinant Programą sėkmingai siekiama jos tikslų, komponentai veikia taip, kaip planuota, ir teikiamos pažangiausios paslaugos, atitinkančios kintančius naudotojų poreikius.

Kaip išsamiau paaiškinta pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente, Programa sėkmingai atitiko visus geresnio reglamentavimo kriterijus, t. y. buvo rezultatyvi, veiksminga, suderinta, aktuali ir teikė ES pridėtinę vertę. Įgyvendinant Programą buvo veiksmingai pritraukta ir išlaikyta vis daugiau naudotojų, atsižvelgiant į įvairius ir kintančius reikalavimus įvairiose srityse ir sektoriuose. Įgaliotųjų subjektų vykdomos užduotys buvo tinkamai suderintos su jų susitarimais dėl įnašo ir neviršijant paskirtų biudžetų, todėl nauda gerokai viršijo susijusias sąnaudas. Vertinimas taip pat parodė, kad Programa yra neabejotinai aktuali ir suderinta, nes ja reikšmingai prisidėta prie ES žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos, bendrosios rinkos atsparumo, pasaulinių uždavinių sprendimo ir ES, kaip galingos kosmoso srities veikėjos, vaidmens stiprinimo. Programos ES pridėtinė vertė yra akivaizdi,

atsižvelgiant į tai, kad ES ir 27 valstybių narių labai sutelkti riboti nacionaliniai ištekliai, o laisvai prieinami duomenys ir paslaugos yra naudingi ES ekonomikai, pramonei ir piliečiams.

Nors programa įgyvendinama sklandžiai ir padeda siekti nustatytų tikslų, vis dar išlieka tam tikrų iššūkių. Vienas pagrindinių vėlavimo ir grėsmės ES savarankiškumui veiksnių – laikinas **Europos paleidimo įrenginio sprendimo** nebuvimas – dėl to ribojama ES savarankiška prieiga prie kosmoso. Laimei, infrastruktūra yra pakankamai patvarios konstrukcijos, kad atlaikytų vėlavimus, tačiau ne ilguoju laikotarpiu. Reglamente numatyta nuostata dėl savarankiškos prieigos prie kosmoso, kurią reikia toliau naudoti.

Reikėtų atlikti tolesnius patobulinimus, kad būtų išvengta nereikalingo vėlavimo ir papildomų išlaidų diegiant infrastruktūrą ir ją modernizuojant. Šias kliūtis daugiausia lemia nenumatyti išorės veiksniai, pavyzdžiui, infliacija arba trūkumas tiekimo grandinėje, dėl kurių sutrinka pramonės gebėjimas laikytis suplanuoto tvarkaraščio. Be to, prie šių problemų prisideda sudėtingi ir ilgi **viešųjų pirkimų procesai**, kurie dažnai yra pernelyg griežti ir detalūs. Komisija jau rengia naujas priemones, kuriomis siekiama, kad viešieji pirkimai taptų lankstesni, greitesni ir atviresni naujiems dalyviams, pavyzdžiui, dinaminę pirkimo sistemą, skirtą programos „Copernicus“ dalyvavimo misijoms.

Naudotojų daugėja, tačiau būtų galima labiau pasistengti plečiant ES kosmoso duomenų, paslaugų ir prietaikų naudojimą rinkoje ir jų naudotojų ratą, visų pirma derinant duomenis ir Programos komponentų kryžmaveiką, kad būtų sukurtos kompleksinės ir daugiadalykės paslaugos ne kosmoso sektoriams. EUSPA paskelbus vieną bendrą GNSS ir Žemės stebėjimo rinkos ataskaitą, taip pat įtraukus Žemės stebėjimo ir SST naudotojus į EUSPA valdomą Konsultavimosi su naudotojais platformą, bus skatinama sinergija ir visų komponentų kryžmaveika.

EUSPA pavyko sėkmingai pakeisti buvusią GSA ir pradėti vykdyti naujas užduotis. Bendri agentūros veiklos rezultatai yra geri, ji pasiekia visus savo tikslus ir teikia išskirtinę vertę keliose pagrindinėse srityse. Ji yra į naudotojus orientuota operatyvinė ES agentūra, daugiausia dėmesio skirianti kuo didesnei Programos naudai naudotojams ir pridėtinės vertės novatoriškų paslaugų teikėjams didinimui. Be to, ji atlieka eksploatavimo, saugumo ir optimizavimo rinkoje veiklos centro funkcijas, teikdama aukštos kokybės ir patikimas paslaugas. EUSPA taip pat valdo didelę dalį kosmoso veiklai skirtų ES lėšų, įskaitant dabartinei DFP deleguotą maždaug 9 mlrd. EUR biudžetą. Tačiau būtų galima dėti daugiau pastangų siekiant dar labiau sutrumpinti laiką iki dotacijos suteikimo ir padidinti konkursų planavimo skaidrumą. Be to, būtų galima patobulinti Saugumo akreditavimo valdybos veiklą, į jos sprendimų priėmimo procesą pakankamai anksti įtraukiant programinius aspektus.

Galiausiai, ES lygmeniu vyksta politikos pokyčiai, turėsiantys įtakos ES kosmoso programai ne tik trumpuoju, bet ir ilguoju laikotarpiu:

- pastaruoju metu suintensyvėjus grėsmėms ir didėjant perkrovai, ES ėmėsi tolesnių veiksmų, kad apsaugotų savo kosmoso įrenginius, apgintų savo interesus ir atgrasytų nuo priešiškos veiklos kosmose. Pirmasis tarpinis tikslas pasiektas 2022 m. vasario mėn., paskelbus **ES požiūrį į kosmoso eismo valdymą**¹⁹, pagal kurį būtina toliau stiprinti ES kosmoso programos SSA komponentą;
- 2023 m. kovo mėn. priimta pirmoji **ES saugumo ir gynybos strategija**²⁰, kurioje kosmosas pripažintas strategine sritimi, kurios potencialas turėtų būti toliau išnaudojamas remiant saugumą ir gynybą. GALILEO paslauga valstybinėms institucijoms jau parodė, kad civilinė infrastruktūra gali būti naudojama kariniams tikslams, o IRIS² atveju buvo laikomasi integruotojo dvejopo naudojimo požiūrio, nuo pat pradžių atsižvelgiant į jos gynybos potencialą. Strategijoje Komisija taip pat raginama įvertinti galimybę sukurti būsimą ES Žemės stebėjimo vyriausybines tarnybas, kuri sustiprintų ES ir valstybių narių informuotumą apie padėtį. ES kosmoso ekosistemos **atsparumas** įgyvendinant Programą yra labai svarbus. Atsižvelgdama į **Europos ekonominio saugumo strategiją**²¹, Komisija įtraukė kosmoso ir varomąsias technologijas į dešimties ES ekonominiams saugumui svarbių technologijų sričių sąrašą. Be to, Komisija sukūrė **Ypatingos svarbos technologijų stebėjimo centrą**²² – ES pramonės strateginio savarankiškumo priemonę, kuri padeda nustatyti, reguliariai stebėti ir analizuoti su kosmosu ir gynyba susijusias ypatingos svarbos technologijas ir jų galimą pritaikymą. Šis darbas turės įtakos dalyvavimo viešuosiuose pirkimuose, vykdomuose pagal ES kosmoso programą, sąlygų nustatymui.

Apibendrinant, Programos vertinimas rodo, kad buvo sėkmingai įgyvendinti jos tikslai, sprendžiant tiek vidaus, tiek išorės uždavinius ir reikšmingai prisidedant prie Sąjungos strateginių prioritetų, visų pirma susijusių su teisinga žaliaja ir skaitmenine pertvarka, ES tvarių konkurencingumu ir atsparumu. Įgyvendinant Programą taip pat buvo veiksmingai pritraukta ir išlaikyta vis daugiau naudotojų ir buvo išplėsta prieiga naujiems dalyviams. Be to, EUSPA veiksmingai vykdė visas savo pagrindines ir jai pavestas užduotis ir sustiprino savo kompetenciją bei gebėjimus.

¹⁹ [2022 m. vasario 15 d. JOIN\(2022\) 4 final, „ES kosmoso eismo valdymo požiūris“.](#)

²⁰ [2023 m. kovo 10 d. JOIN\(2023\) 9 final, „Europos Sąjungos kosmoso strategija saugumo ir gynybos srityje“.](#)

²¹ [2023 m. birželio 20 d. JOIN\(2023\) 20 final, „Europos ekonominio saugumo strategija“.](#)

²² [2021 m. vasario 22 d. COM\(2021\) 70 final, „Civilinės, gynybos ir kosmoso pramonės sinergijos veiksmų planas“.](#)